

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 250:

Forslag til lov om ændring af lov om svangerskabsafbrydelse. (Nedsættelse af aldersgrænsen).

Af Tom Behnke (FP) m.fl.
(Fremsat 24/3 93).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Justitsministeren (Erling Olsen):

Jeg tror, de fleste er klar over, at dette lovforslag har betydelig sympati langt ind i regeringspartiernes rækker. Men jeg tror også, at de fleste er klar over, at for et af regeringspartierne vedkommende, nemlig Kristeligt Folkeparti, er dette lovforslag partiet inderligt imod, og så ligger det i et regeringssamarbejde, at man tager det hensyn til hinanden. Og det gør, at vi må afvise lovforslaget.

Dorte Bennedsen (S):

At afbryde et svangerskab med en abort vil altid være en vanskelig beslutning, uanset kvindens alder.

Den nugældende lovgivning har sat aldersgrænsen for, hvornår kvinden alene kan træffe beslutningen, til 18 år, givetvis ud fra hensynet til at beskytte og hjælpe de helt unge kvinder. I Socialdemokratiet er vi enige med forslagsstillerne i, at det kan være værd at overveje, om denne aldersgrænse stadig er relevant, eller om tiden er løbet fra den.

Men imidlertid er det alle i denne sal bekendt, at modstand mod abort er et helt grundlæggende princip for Kristeligt Folkeparti. I Socialdemokratiet deler vi ikke den holdning, men vi respekterer, at Kristeligt Folkeparti har den, og i respekt for regeringssamarbejdet ønsker vi derfor ikke at medvirke til nærmere overvejelser af dette forslag på indeværende tidspunkt.

John Vinther (KF):

Når en kvinde skal træffe den beslutning, om hun skal få foretaget en abort eller ej, er der tale om en uhyre vigtig og en meget vanskelig beslutning, uanset kvindens alder. Men det er naturligvis en særlig vanskelig beslutning for en 15-18-årig kvinde, der jo netop i en lang række situationer befinder sig i den grå zone mellem børne- og voksentilværelsen.

I Det Konservative Folkeparti har vi den holdning, at også for så vidt angår spørgsmålet om graviditet og abort er der sund fornuft i at lægge vægt på forældremyndighedsbegrebets indhold. Den unge kvinde har brug for råd og vejledning, og i langt den overvejende del af tilfældene vil forældrene være de bedste til at give denne vejledning.

Der er grund til at advare imod at forfladige det reelle indhold af forældremyndighedsbegrebet. Det er i hvert fald vigtigt for Det Konservative Folkeparti at få slået fast, at forældrene har ret til at vide, hvad deres børn foretager sig, men så sandelig også pligt til at rådgive og vejlede deres børn, herunder i en række situationer at træffe afgørelser på barnets vegne. Det betyder ikke, at vi ikke godt er klar over, at der selvfølgelig findes forældre, der af den ene eller den anden grund ikke er særlig gode til at varetage de rettigheder og forpligtelser, der følger med forælderrollen. Der er naturligvis forældre, der i strid med deres barns interesser nægter at give samtykke til en abort, men det er jo imidlertid ikke sådan, at aborten ikke kan foretages af den grund. Lovgivningen giver mulighed for, at abortsamtådet kan give tilladelse til en abort, også selv om forældrene har nægtet at give samtykke.

Hvor mange tilfælde det i grunden drejer sig om, ved vi imidlertid ikke. I tilknytning til bemærkningerne er optrykt en række svar fra Justitsministeriet på spørgsmål om dette emne, og disse svar indeholder en del statistisk mate-

[John Vinther]

riale; men det er ikke særlig relevante oplysninger, der fremkommer. Det er ikke forslagsstillernes skyld, det skal jeg skynde mig at sige, men dette talmateriale siger jo intet om, hvor stort eller lille problemet er. Jeg vil derfor godt spørge justitsministeren, om ministeren kan oplyse, i hvor mange tilfælde abortsamtalen har nægtet at give tilladelse til foretagelse af en abort, når anmodningen fremkommer, efter at forældrene har nægtet at give samtykke. Jeg forventer ikke, at ministeren kan svare på stående fod, men jeg vil godt bede ministeren om at tage det med og fremsende svaret til udvalget. Jeg kender naturligvis ikke selv tallet, men jeg gætter på, at der er tale om et meget lille antal, hvis man da overhovedet kan finde eksempler på det.

Som det vel er fremgået af det, jeg har sagt, kan Det Konservative Folkeparti ikke umiddelbart støtte lovforslaget, men vi imødeser med interesse udvalgsarbejdet, hvor vi jo får lejlighed til en nærmere belysning af problemets omfang.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Venstre finder, at den nuværende aldersgrænse i abortlovgivningen er fornuftig og opfylder de krav, som man i et land som Danmark må stille til en sådan lovgivning.

Fremskridtspartiet ønsker med nærværende lovforslag at ændre aldersgrænsen, således at kvinder mellem 15 og 18 år ikke skal have forældrenes samtykke for at få en abort, og dette forslag kan Venstre ikke tilslutte sig. Jeg har svært ved at se, hvorfor vi skulle ændre en lovgivning, der fungerer fornuftigt. Hvilke problemer er så store, at Fremskridtspartiet har fundet det nødvendigt at komme med et nyt lovgivningstiltag?

Som bilag til bemærkningerne er refereret udvalgte spørgsmål til justitsministeren og dennes besvarelser; men der er intet, der dokumenterer, at et stort antal kvinder under 18 år nægtes samtykke til abort af deres forældre.

For den nuværende lovgivning taler også, at det bør være et spørgsmål, som et barn under myndighedsalderen må drøfte med sine forældre. Man kunne frygte, at en ændring af aldersgrænsen til 15 år ville blive tolket som et signal om, at en graviditet for en kvinde under 18 år mere var et offentligt end et privat anliggende.

Hvad retstilstanden angår, sammenligner Fremskridtspartiet retten til at blive gravid med retten til at få abort, men denne sammenligning er ikke rimelig. Mener Fremskridtspartiet, at fordi den seksuelle lavalder er 15 år, skal myndighedsalderen også være 15 år? Det mener jeg ikke.

Afslutningsvis vil jeg sige, at det bekymrer mig, at man med dette lovforslag gør en graviditet til et behandlerproblem, fordi man lader rådgivning fra læger og specialister træde i stedet for samtale med forældre og eventuelt søskende. Det er efter min mening først og fremmest den nærmeste familie, der må være rådgivere og støtte en ung kvinde i et så svært valg som valget mellem graviditet og abort.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg vil gerne allerede på nuværende tidspunkt gøre opmærksom på, at hensigten med dette lovforslag er en sidestilling af rettigheder. En 15-årig har ret til at vælge at gennemføre en graviditet uden at spørge nogen overhovedet, men kan ikke få lov til at afbryde den uden forældrenes samtykke.

Fru Inge Dahl-Sørensen var inde på, at man skal jo ikke bare koble forældrene af. Nej, det er vi heller ikke interesserede i. Den samtale, der skal finde sted mellem forældrene og den unge kvinde, der er blevet gravid, skal dog ikke være dikteret fra Folketinget – det er den pointe, vi prøver at få frem her – men forældre og børn må have et så godt indbyrdes forhold, at man kan tale sammen uden at være tvunget til det, bare fordi Folketinget har vedtaget, at det skal man. Jeg er sikker på, at i langt de fleste tilfælde fungerer det fint, også uden at Folketinget blander sig.

Men der er tilfælde, hvor det ikke fungerer. Der er tilfælde, hvor forældre modsætter sig en svangerskabsafbrydelse, selv om det objektivt set ville være det bedste, og selv om den unge ikke ønsker at gennemføre graviditeten. I de tilfælde mener vi, at en ung kvinde mellem 15 og 18 år er rigelig kompetent til at træffe en sådan afgørelse uden at spørge forældrene om lov. Naturligvis skal der være den helt nødvendige vejledning og rådgivning, og selvfølgelig skal rådgivningen i disse tilfælde være særligt tilpasset den unges alder og modenhed; naturligvis!

Pernille Frahm (SF):

En kvinde, der bliver gravid, står uanset alder over for en fantastisk stor omvæltning i sit liv. At tage en beslutning om, hvorvidt man vil afbryde svangerskabet eller ikke, det er en meget stor beslutning, og det er efter min mening en beslutning, der først og fremmest angår kvinden selv. En kvinde på 15 eller 18 år må ligesom andre kvinder have retten til at bestemme over sin egen krop.

Selvfølger det sådan, at en ung pige i normale situationer først og fremmest vil henvende sig til sine forældre, hvis hun kommer i den situation, og en ordentlig læge eller sagsbehandler vil naturligvis også anbefale den unge pige at tale med sine forældre om sagen. Men vi mener i SF, at det er noget, man hverken kan eller skal lovgive om. Vi støtter forslaget.

Elisabeth Arnold (RV):

I Det Radikale Venstre har vi megen sympati for forslaget. Vi synes, det er udmærket, at myndighedsalderen er 18 år i dag, men vi må også erkende, at det almindelige livsmønster har udviklet sig sådan, at unge mennesker under 18 år foretager sig mange ting på egen hånd uden forældrenes samtykke. Vi ville derfor være positivt stemt over for Fremskridtspartiets lovforslag, hvis det ikke netop var sådan, at vi har et regeringssamarbejde, hvor vi har taget et fuldstændig rimeligt og logisk hensyn til en regeringspartner, for hvem et lovforslag af denne art vil være fuldstændig umuligt at gennemføre.

Hvis man kigger på det talmateriale, som Fremskridtspartiet har fremlagt sammen med forslaget, viser det sig jo, at der ikke er megen bevægelse i tallene. De synes at være overordentlig konstante, både for legale aborter inden for de sidste 5 år og for gennemførte graviditeter i den samme periode. Det er derfor ikke til at vide, om det ville betyde en ændring i disse tal, om der ville komme et væsentlig lavere antal gennemførte graviditeter eller blive udført væsentlig flere aborter, hvis man indførte en ændret aldersgrænse. Det kan vi ikke vide noget om.

Jeg synes i hvert fald, at jeg gerne vil tilsige Fremskridtspartiet så meget, at jeg vil gøre meget for, at vi i Retsudvalget kan få nogle bedre tal og nogle bedre prognoser for, hvad dette

kan betyde for aborttallet i Danmark. Det er i alles interesse, at aborttallet nedbringes; det er ikke kun et spørgsmål om kristen ideologi, det er også et spørgsmål om almindelig anstændighed over for de kommende generationer, at uønskede graviditeter simpelt hen ikke opstår. Og det må jo være vores fornemste mål her i lovgivningsarbejdet, at vi simpelt hen mindsker muligheden for eller anledningen til, at der bliver foretaget aborter.

Så vi må sige fra radikal side, at vi har sympati for forslaget, men ikke vil støtte det af hensyn til vores regeringspartnere. Men vi vil gerne tilsige et udvalgsarbejde, hvor vi kan få belyst problemet.

Glønborg (KRF):

Der skal ikke herske nogen som helst tvivl om, at Kristeligt Folkepartis helt principielle holdning i spørgsmålet om abort er, at den frie abort burde afskaffes. Nogle mener, at det er en hård beslutning at tage over for den gravide kvinde, men vi vil gerne minde om, at vi er helt enige i, at en kvinde naturligvis har og skal have ret til at bestemme over sin egen krop. Den ret har hun, og den skal hun have.

Men vi gør også opmærksom på, at når det drejer sig om en gravid kvinde, er der ikke kun tale om ét individ, så er der tale om to. Og hele abortlovgivningen, hele abortproblematikken drejer sig jo netop om respekten for menneskelivet, og det vil også sige respekten for det endnu ufødte liv. Det ville være vidunderligt, om vi hele vejen igennem kunne ... altså undskyld, det er meget generende med den samtale, der foregår på den bagerste ministerbænk.

Formanden:

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at det er formanden, der skal se til, at støjniveauet ikke overskrides, og jeg finder ikke, at den samtale er af en sådan karakter, at der er grund til påtale fra formanden. Men derfor kan jeg godt mene, at det er uhensigtsmæssigt.

Glønborg (KRF):

Undskyld, hr. formand, den generede mig bare utrolig meget.

Dette emne er lidt vanskeligt at beskæftige sig med, fordi det berører så dybt menneskelige, fundamentale spørgsmål. Det drejer sig altså om respekten for selve livet hos det ufødte

[Glønborg]

barn, og derfor ser jeg gerne, at man betragter hele problematikken – også den del af den, som vi er stillet over for her i dag – ud fra et ønske om også at respektere det individ, der endnu ikke er født.

Jeg er helt enig med fru Elisabeth Arnold i, at vi må undgå, at uønskede graviditeter opstår; naturligvis. Og her har vi jo lige netop det helt fundamentalt væsentlige, at en kvinde bestemmer over sin egen krop, har ret til at bestemme over sin egen krop. Man bliver ikke gravid ufrivilligt undtagen ved en voldtægt, og drejer det sig om voldtægt, er Kristeligt Folkeparti også indstillet på, at man ikke kan byde en kvinde at gennemføre et svangerskab. Men her er der jo ikke tale om voldtægt, her er tale om, at man frivilligt er gået ind i et forhold og derved har påtaget sig ansvaret for, at et nyt væsen er blevet til.

Så kan man sige, at når det drejer sig om en ganske ung kvinde på 15-18 år, står hun med den lovgivning om fri abort, vi har i dag, over for en meget vanskelig beslutning: Skal hun afbryde sit svangerskab eller ej? Og her er det vigtigt, at den unge kvinde ikke står alene med den beslutning, men at hun skal rådføre sig med sine forældre – som indtil hun bliver 18 år stadig har et ansvar for hende, ansvaret for at hjælpe hende hele vejen igennem. Kravet om samtykke fra forældrene sikrer, at den unge fortæller sine forældre om graviditeten, så de får mulighed for at give råd, yde støtte og vejledning og påtage sig deres del af ansvaret for beslutningen ved at meddele deres samtykke. Hvis kravet om samtykke opgives, kunne man jo frygte, at nogle unge ville træffe en hurtig og måske uovervejede beslutning om at få svangerskabet afbrudt, og det synes jeg ville være helt forkert. Det ville i langt højere grad være at svigte den unge.

Og så vil jeg gerne sige tak til de øvrige regeringspartier for den respekt, man har udvist for vores holdning i dette spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Nu vil nogen nok påstå, at oppositionen ikke skal blande sig i, hvordan regeringspartierne finder ud af det indbyrdes, men jeg synes dog også, at man kunne have givet regeringspartierne en stor tak, hvis medlemmerne havde fået lov til at stå frit i et etisk spørgsmål, som

bl.a. Fremskridtspartiets folketingsgruppe altid gør. Det kan også være hårdt for nogle i regeringspartierne at sige nej til et forslag, som de inderst inde synes det ville være rimeligt at få gennemført, og jeg kan forstå, at det aspekt tager Kristeligt Folkeparti ikke hensyn til.

Jeg vil godt sige, at jeg er ganske enig med Kristeligt Folkepartis ordfører i, at netop dette område er meget, meget svært og meget følelsesladet. Men jeg mener også – og det vil jeg godt sige til Kristeligt Folkepartis ordfører – at der må også være en respekt for barnets tarv, efter at det er født, og jeg synes, at dette aspekt burde man også tage med, når man overvejer, om det er et fornuftigt forslag. Jeg havde på forhånd sagt til mig selv, at dette forslag kan man dog ikke gå imod, men jeg kom til at tænke på de ord, der blev sagt, da jeg kom i Tinget i sin tid: Uanset hvad Fremskridtspartiet påstår – skal man nok finde en undskyldning for ikke at stemme for et forslag fra Fremskridtspartiet. Jeg fik at vide, at sådan var det i starten, da vi kom ind i Tinget i 1973, men at tiderne nu var blevet bedre.

Men jeg forstår altså her, at der er visse regeringspartier, der godt kan se det fornuftige i det, godt kan se, at der er mange fornuftige perspektiver i det, men som så kommer med et men til sidst og begrundet, hvorfor man alligevel ikke ønsker at stemme for det. Jeg mener, at man er ude på meget tynd is, så tynd is, at isen ikke kan bære, og jeg synes, at det ville være fint, hvis man også i regeringspartierne tog hensyn til og respekterede andres meninger og tillod, at man stod frit ligesom i Fremskridtspartiet.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Hr. Jan Køpke Christensen mener, at de øvrige partier i regeringen, herunder altså også Socialdemokratiet, burde stille deres medlemmer frit og derved respektere deres holdninger. Jeg vil i den anledning sige til hr. Jan Køpke Christensen, at jeg i mit første indlæg gav udtryk for, at vi i Socialdemokratiet er enige med Fremskridtspartiet i, at det kan være værd at overveje, om aldersgrænsen stadig er relevant eller tiden er løbet fra den, men jeg vil også – og det kan hr. Jan Køpke Christensen af gode grunde ikke vide – sige til ham, at dette har

[Dorte Bennedsen]

været drøftet i den socialdemokratiske gruppe. Vi har drøftet vores holdning til forslaget, og vi har drøftet vores holdning med hensyn til respekten for de mennesker, vi har indgået et regeringssamarbejde med, og en enstemmig socialdemokratisk gruppe konkluderede, at vi havde respekt. Vi var ikke enige med Kristeligt Folkeparti i dets holdninger, men vi havde respekt for dem, og derfor ville vi af hensyn til Kristeligt Folkeparti ikke på indeværende tidspunkt gå ind i disse overvejelser. Det synes jeg er et ordentligt og hæderligt standpunkt i forhold til et parti, man har indgået et samarbejde med, og som man ved har nogle meget stærke holdninger. Det kalder jeg egentlig og ordentlig respekt. Man deler ikke synspunkterne, men man accepterer, at andre mennesker har dem.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Også Det Radikale Venstres folketingsgruppe har drøftet denne sag, og vi har været ganske enige om, at det hensyn, som vi her har taget til Kristeligt Folkeparti, var rimeligt. Det var helt forudsigeligt. Vi vidste allerede, da vi indgik i regering med Kristeligt Folkeparti, at der ville være visse områder, hvor Kristeligt Folkeparti ville have nogle problemer, som vi naturligvis måtte respektere. På samme måde har hvert eneste regeringsparti særlige ømme områder, hvor man mener, at her kan man ikke gå med. Sådan er det i partisamarbejde, men det ved Fremskridtspartiet naturligvis ikke, for det har aldrig prøvet det, men sådan er det altså, og det er fuldstændig normalt, og jeg vil da håbe, at Fremskridtspartiet engang kan nå til den erkendelse, at sådan er det altså, når man indgår i et forpligtende samarbejde mellem i øvrigt ligeværdige partier – uanset størrelse.

Til sidst vil jeg dog sige til hr. Jan Køpke Christensen, at hvis det nu var sådan, at Fremskridtspartiet kunne dokumentere, at dette, at en ung pige på under 18 år ikke kan få foretaget abort uden sine forældres tilladelse, havde betydet et voldsomt antal ufrivilligt gennemførte svangerskaber, et stort antal uønskede børn til bortadoption, et stort antal formodede følgevirkninger af illegale aborter, kort sagt alle de problemer, vi kender fra dengang, da vi havde illegale aborter og ikke legale, hvis Fremskridtspartiet altså kunne dokumentere,

at der var et skrigende socialt og sundhedsmæssigt behov for at få dette ændret, ville vi gerne se disse tal, se disse undersøgelser og oplysninger. Så kan vi snakke om det i udvalget. De tal, der er vist her, viser jo ikke, at der er noget skrigende behov for at få ændret denne aldersgrænse. Jeg er enig i den rimelighedsbetragtning, at unge mennesker, som i øvrigt indlader sig med det modsatte køn og bliver gravide, har bestemt så meget over sig selv, at de lige så godt kan bestemme resten også, men der er ikke noget sundhedsmæssigt, offentligt eller andet presserende behov for at få denne regel indført nu.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Som jeg indledte med at sige, vil nogle – især regeringspartierne – nok påstå, at vi ikke skal blande os så meget i, hvordan regeringspartierne indbyrdes aftaler at stemme. Det, jeg udtrykte, var blot min egen holdning. Min egen holdning er, at netop i etiske spørgsmål har Fremskridtspartiet, synes jeg, haft et meget fornuftigt synspunkt igennem alle årene, nemlig det, at man står frit. Når fru Dorte Bennedsen udtaler, at især Kristeligt Folkeparti har stærke holdninger, går jeg ud fra, at det har medlemmer af den socialdemokratiske gruppe også over for etiske spørgsmål, også det, vi taler om i dag.

Derfor synes jeg personlig, at det ville være rimeligt, at man tog hensyn til hvert enkelt individ, der sidder i dette Ting, netop når det handler om etiske spørgsmål, som jo er meget følelsesladede. Alle ordførere har mere eller mindre været inde på, at dette spørgsmål er følelsesladet. Der gør jeg netop opmærksom på, at min holdning er, at man også i regeringspartierne burde tage hensyn til det. Så kan man diskutere, om det skal aftales grupperne imellem eller blandt partierne i regeringen, at her står man naturligvis frit, og at Kristeligt Folkeparti også tager hensyn til f.eks. Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre. Det var min personlige holdning, at det burde man nok tænke over en anden gang, når det drejer sig om etiske spørgsmål. Jeg ved godt, at jeg ikke skal belære regeringen; det skal jeg nok få at vide om et øjeblik. Jeg siger bare, at det er min holdning, og at jeg synes, at man skulle overveje det en anden gang.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Til den sidste replik vil jeg gerne sige, at jeg har ikke på noget tidspunkt sagt, at hr. Jan Kørpe Christensen ikke måtte belære Socialdemokratiet. Det er han overordentlig velkommen til. Jeg er ikke sikker på, at det vil gøre vanvittigt stort indtryk på os, det er en anden sag, men det kan han heller ikke forlange.

Spørgsmålet om at stå frit i denne sag har været drøftet i den socialdemokratiske folketingsgruppe. Der har vi det princip, at under disse drøftelser kommer holdningerne frem, og det er dér, gruppemedlemmer siger: Jeg er enig, eller: Jeg er ikke enig.

I denne sag var der enighed i den socialdemokratiske gruppe om, at vi ville respektere de holdninger, Kristeligt Folkeparti har, holdninger, som vi ikke deler, men som vi ikke desto mindre vil respektere. Det er ingen blevet tvunget til; det var en beslutning, der blev taget af den socialdemokratiske folketingsgruppes medlemmer. Så i denne sammenhæng at tale om at stå frit er nonsens. Når hr. Jan Kørpe Christensen kan sige sådan, tror jeg, det hænger sammen med, at han ikke har begreb om, hvad respekt for andre menneskers meninger er.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Det er en lidt mærkelig argumentation, hr. Jan Kørpe Christensen bruger, når han hele tiden taler om, at i etiske spørgsmål bør grupperne naturligvis stilles frit. Skal det forstås sådan, at der ikke kan være tale om, at et parti kan have en politisk veldefineret mening om etiske spørgsmål? Er det det, der er Fremskridtspartiets problem: at etiske spørgsmål har Fremskridtspartiet ingen politisk stillingtagen til?

Det er faktisk sådan i en lang række andre partier, at man også har veldefinerede holdninger til dette spørgsmål. Det har vi også i Kristeligt Folkeparti. Derfor drøftede vi naturligvis, da vi indgik i et regeringssamarbejde med en række andre politiske partier, nogle ting igennem, sådan at vi kunne sige: Her er nogle politiske spørgsmål, hvor vi har måttet fire og indrette os efter hinanden.

Som jeg indledte med at sige, var det Kristeligt Folkepartis dybeste ønske, at loven om fri abort blev afskaffet, men vidste da, at det kunne vi ikke forlange af vore regeringspartnere, for vi vidste, at de havde en anden holdning til det spørgsmål, og det har vi respekteret.

At det skulle være noget særligt krav, og at der skulle være noget særlig rigtigt i, at så snart vi nærmede os spørgsmål, hvor der virkelig var brug for at finde etikken frem, måtte man som parti ikke have nogen politisk mening, forstår jeg rent ud sagt ikke logikken i.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Jamen jeg respekterer da Socialdemokratiets, Det Radikale Venstres og alle andre partiers, også Kristeligt Folkepartis, holdning på netop dette område 100 pct.; det er klart. Jeg har heller ikke givet udtryk for, at jeg ikke respekterede Kristeligt Folkepartis holdninger.

Det eneste, jeg har gjort opmærksom på, er, at det efter min vurdering må være rigtigst at stå frit i etiske spørgsmål. Vi ved jo fra erfaringen her i Tinget, at grupperne normalt stemmer sammen, og at man kun stemmer på kryds og tværs, når det en gang imellem drejer sig om etiske spørgsmål. Vi har bl.a. set det i forbindelse med hjernedødskriteriet.

Her mener jeg også, det er etik, det drejer sig om. Derfor er min holdning, at det ville være mest reelt, at partierne ikke tog hensyn til hinanden, heller ikke i regeringen for den sags skyld, da det er etik, og da stærke følelser selvfølgelig også findes i Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og CD og ikke kun i Kristeligt Folkeparti og det ikke kun er det, Kristeligt Folkeparti står for, der er lov. Jeg respekterer det 100 pct. Slet ingen tvivl om det. Det er det, det handler om.

Jeg synes nok, det er stærke ord fra fru Dorte Bennedsen – jeg synes ikke, jeg har brugt stærke ord i denne debat – ligefrem at påstå, at jeg ikke ved, hvad respekt for andres holdninger er, netop fordi jeg ønsker, at hvert enkelt individ skal stå frit i etiske spørgsmål. Men det giver nok sig selv, det behøver jeg vist ikke at kommentere nærmere, det peger nok mere på fru Dorte Bennedsens måde at behandle disse ting på end på undertegnedes, så det vil jeg undlade at kommentere yderligere.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg synes, det er rimeligt, at man i dette spørgsmål mange gange trækker ordet etik frem, men jeg vil da minde om, at man også kunne trække en række andre ord frem. Det drejer sig jo også om jura. Det drejer sig om et menneskes ret til livet. Det er et spørgsmål om det ufødte menneskes retssikkerhed.

Der er i regeringsgrundlaget henvist til Helsinki-deklarationen og til loven om Det Etsiske Råd, hvor der nævnes, at rådet arbejder ud fra den opfattelse, at menneskeligt liv tager sin begyndelse ved undfangelsen. Jeg tror, det var fru Margrete Auken, der sagde, da man i sin tid vedtog abortloven her i Folketinget, at hun var klar tilhænger af den, men at hun godt kunne lide, at man fik det skrevet dér, for så var hun sikker på, at der var nogle klokker, der ringede, når man handlede efter de love, man nu havde, og at man tænkte sig om og vidste, hvad det var, man havde med at gøre: at det drejer sig om et liv, som man så kan beslutte at det nok vil være rigtigst og bedst at udrydde. Det er der så nogle der gør. Men det drejer sig altså om et liv, og derfor drejer det sig om retssikkerhed.

Det her er jo også et spørgsmål om myndighedsalder. Mener Fremskridtspartiet, at myndighedsalderen generelt skal sættes ned fra 18 år til 15 år? Det drejer sig om enten at skyde den beslutning over til et barn, som endnu ikke er myndigt, 15-18 år, eller at sige, at her har forældrene stadig væk et ansvar, og at det skal stå fast.

Tom Behnke (FP):

Jeg vil gerne takke for den meget saglige debat, der har været, og jeg vil godt sige, at jeg er glad for, at der er et flertal i Folketinget for forslaget – ikke ved tredjebehandlingen, men ved førstebehandlingen.

Ministeren gav udtryk for, at der i regeringen er betydelig sympati for forslaget, men at der er et enkelt parti, som dog ikke har sympati for det. Vi har så hørt her, at det er Kristeligt Folkeparti, og ministeren fremførte det argument, at af hensyn til de andre i regeringen kan man ikke støtte forslaget, når vi når frem til tredjebehandlingen og skal til at stemme.

Så er mit spørgsmål: Vejer hensynet til fire medlemmer af Folketinget virkelig tungt i re-

geringen – set i forhold til hensynet til befolkningen og til de unge mennesker? Tallene viser, at der årligt er ca. 3.000 personer, der er berørt af dette forslag. Disse menneskers hensyn tilsidesætter man af hensyn til fire folketingsmedlemmer!

Men det er altså den parlamentariske virkelighed, vi lever med, og det må vi jo se at få det bedste ud af. Vi kan så kun håbe på, at vi får et valg snarest muligt, så vi enten kan få en ny regering eller der kan blive et parti mindre.

Det, jeg også syntes var interessant ved denne debat, var at høre, hvor sympatien ligger, og hvor den ikke ligger, og jeg synes, det er interessant, at de borgerlige partier Venstre og De Konservative er imod. De er imod, at man lægger beslutningerne ud til de unge mennesker. Det synes jeg er interessant.

At fru Dorte Bennedsen har givet udtryk for, at Socialdemokratiet mener, det er værd at overveje denne lovgivning, vil jeg takke for, og jeg skal igen sige, at vi glæder os til efter næste valg.

Hr. John Vinther argumenterer med, at der jo er et abortsamråd, således at der er mulighed for, hvis forældrene siger nej, at henvende sig til abortsamrådet og dér måske, hvis der er særlige grunde, der taler for det, få lov til at få foretaget en svangerskabsafbrydelse, selv om forældrene har sat sig imod det. Men virkeligheden er jo, at denne mulighed er ganske illusorisk for den unge kvinde, der har fået nej af sine forældre. Jeg ved ikke, hvor mange der i dette land overhovedet ved, at der er noget, der hedder et abortsamråd, og hvad dette råd i øvrigt foretager sig. Så jeg synes, muligheden er illusorisk.

Jeg synes derimod, det var positivt, at hr. John Vinther var inde på og enig i, at vi i udvalget kan prøve at få belyst nogle af disse aspekter lidt grundigere.

Til SF og fru Pernille Frahm vil jeg bare sige tak for støtten; den havde vi også forventet.

Fru Elisabeth Arnold gav også udtryk for sympati og var meget positiv over for forslaget, og det takker vi også for. Vi er bare ikke så glade for, at grundloven bliver trådt under føde, når vi når frem til tredjebehandlingen, men det må vi jo lære at leve med. Men fru Elisabeth Arnold var også inde på flere andre ting, som jeg gerne vil kommentere, bl.a. de tal og statistikker, der er optrykt i lovforslaget. Dér

[Tom Behnke]

skal jeg gøre opmærksom på, at tallene kun er vejledende, for at vi kan vide, hvad det er for en størrelsesorden, vi taler om. Det er altså ikke et spørgsmål om, at det specifikt er så og så mange, og at vi derfor fremsætter et lovforslag. Vi havde først ideerne til lovforslaget, og så indhentede vi tallene bagefter, for det er ikke et spørgsmål om en bestemt størrelsesorden, det er et spørgsmål om principperne: principperne i, at vi f.eks. har en kriminel lavalder på 15 år, og principperne i, at man godt kan få lov til at gennemføre graviditeten, men ikke kan få lov til at afbryde den uden at spørge forældrene. Så er det for Fremskridtspartiet underordnet, om vi taler om 10, 100 eller 1.000, der er kommet i klemme på grund af lovgivningen.

Det mest interessante indlæg var nok hr. Glønborgs: Kristeligt Folkeparti er imod abort som sådan – med en enkelt undtagelse. Okay, det respekterer vi. Vi vidste jo allesammen godt, at det er den holdning, Kristeligt Folkeparti har. Det kan man så vurdere specielt ud fra, hvad Kristeligt Folkepartis medlemmer fra denne talerstol gentagne gange har sagt om Fremskridtspartiets menneskesyn. Man kan jo vende det om og spørge om Kristeligt Folkepartis menneskesyn, for med den indstilling, Kristeligt Folkeparti har – hvis den blev gennemført ved lovgivning – ville vi jo se en række ulykkelige skæbner, der er tvunget til at gennemføre en graviditet mod deres vilje, selv om det ville være til skade for både moderen og barnet og måske også faderen. Men det er altså det menneskesyn, man har: at det er ligegyldigt, principper er principper, og så kører man lige igennem.

Hr. Glønborg var inde på, at det er kvinden selv, der vælger, om hun vil blive gravid, bortset fra de tilfælde hvor der er tale om voldtægt. Jeg er bestemt ikke enig. Vi har til dato ikke noget præventionsmiddel, der er 100 pct. sikkert – bortset fra det ene, som hr. John Vinther hviskede til mig om: det at lade være.

Jeg synes, Kristeligt Folkeparti burde have overvejet sin stilling og burde have overvejet sine synspunkter i relation til, hvad den øvrige regering mener – en flértalsregering! Kristeligt Folkeparti skulle have vurderet sine egne fire stemmer set i forhold til den store regering og burde have givet de andre regeringspartier fri snor i dette etiske spørgsmål.

Hr. Glønborg spurgte, om Fremskridtspartiet ikke vil respektere, at der er nogle partier, der har en defineret politik og en afklaret holdning med hensyn til visse etiske spørgsmål. Det vil vi gerne respektere, men vi er nu engang af den opfattelse – det er derfor, vi er i et andet parti – at det ikke er statens opgave eller pligt at fastlægge alle etiske grænser. Vi bor godt og vel 5 millioner mennesker her i landet, og vi har alle sammen hver vores opfattelse af, hvor vore etiske grænser går. Og det mener vi at befolkningen skal have lov til. Vi mener, at det skal være op til den enkelte at afgøre, hvor vedkommendes etiske grænser går, og at det ikke er noget, staten skal blande sig i.

Jeg skal igen beklage, at selv om der er flertal i Folketinget for forslaget, bliver det ikke vedtaget.

Glønborg (KRF):

Hr. Tom Behnke veg fuldstændig uden om den problematik, som jeg mener jeg klart og tydeligt har bragt ind i debatten: at det drejer sig om det endnu ufødte menneskes retssikkerhed. Så når man taler om, at det enkelte menneske, den enkelte borger, frit skal kunne vælge, hvor dets etiske grænser går, er det jo også et spørgsmål om, hvornår vi vil tage livet af hinanden. Der må vel være en grænse et eller andet sted?

Hr. Tom Behnke taler, som om Kristeligt Folkeparti ikke har overvejet disse ting, men mener, at det er ligegyldigt med nogle menneskers skæbne – til fordel for nogle principper. Jeg synes, det er en uanstændig måde at tale om nogle holdninger på, som netop bygger på respekten for andre menneskers liv og tilværelse. Naturligvis er det ikke at være ligegyldig over for en ung kvindes tilværelse at ville være sikker på, at hun har sine forældres hjælp og støtte i sin beslutning. Dernæst er det naturligvis samfundets opgave at yde den unge kvinde al den støtte og hjælp, der skal til, for at hun kan træffe den rigtige beslutning. Og den rigtige beslutning er efter vores overbevisning at gennemføre det svangerskab, som er begyndt.

Hr. Tom Behnke taler, som om det at gennemføre et svangerskab og få lov til at føde sit barn skaber en masse ulykker og en masse sorg. Hr. Tom Behnke forbigår fuldstændig alle dem, der føler sorg ved bagefter at leve med den viden, at de har taget livet af deres foster. Det er ikke uproblematisk!

[Glønborg]

Vi står i den situation i Danmark, at der er tusinder af danske familier, der meget gerne ville adoptere et barn. Jeg ved udmærket godt, at det kan være svært for unge 15-18-årige at tage sig af barnet. Derfor kan den situation forekomme, at det etisk rigtige ville være at bortadoptere dette barn. Og der er som sagt tusinder af mennesker, der ville blive lykkelige, og som ville kunne give dette barn en lykkelig opvækst. Dem skal vi også tænke på.

Pernille Frahm (SF):

Det, der får mig herop, er hr. Glønborgs måde at tale om dette forslag på, som om det er et forslag, der er for eller imod abort. Det er ikke det, vi diskuterer. Vi diskuterer ikke, om vi skal tillade fri abort eller forbyde fri abort. Det her er et spørgsmål om, hvorvidt kvinder også under 18 år skal have lov til at bestemme over deres egen krop.

Jeg deler nemlig helt hr. Glønborgs ønske om at sikre, at unge kvinder får den hjælp og den støtte, de har brug for i denne situation. Men man sikrer altså ikke, at unge kvinder har et fornuftigt forhold til deres forældre, gennem en lovgivning. Det er noget, der skal vokse frem. Det er noget, som forholdet mellem forældre og børn skal give i sig selv. Det er ikke noget, vi herindefra kan lovgive om – desværre. Det ville jo være herligt, hvis vi kunne, men det kan vi ikke.

Det er selvfølgelig rigtigt, at når vi har disse diskussioner om abort, glemmer vi at tale om glæden ved at få et barn. Den glæde kan selvfølgelig være stor, og der er mange, der vælger at få barnet og ønsker det og bliver glade for det. Men det er jo ikke det, problemet drejer sig om her. Det her drejer sig om de situationer, hvor man kan sige sig selv, at det ikke går godt. Og dér mener vi, at valget – at beholde barnet eller ikke beholde barnet – må være kvindens, og at det ikke er noget, der skal være afhængigt af, om hun er født 18 år tidligere eller 15 år tidligere.

Med hensyn til at bortadoptere barnet ved vi jo alle sammen, at det senere hen giver problemer for en kvinde at have været tvunget til at bortadoptere et barn, præcis ligesom det gør at skulle vælge at abortere barnet. At der er masser af børn i verden, der har brug for gode forældre, synes jeg er et argument for, at vi ikke herhjemme ligefrem behøver at påtvinge vore

unge kvinder at føde børn, fordi folk står parate til at adoptere dem. Der er mange børn i verden, der har brug for gode forældre, og det får de forhåbentlig også.

De, der ønsker at blive fri for at være forældre på det tidspunkt, hvor situationen er der, skal have lov til at have valget. Det skal de unge kvinder også.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Det drejer sig om bemærkningen fra hr. Glønborg om, at det ligefrem er uanstændigt af Fremskridtspartiet – med den holdning, der nu er til netop dette spørgsmål! Jeg vil gerne spørge hr. Glønborg om én ting: Har det her været et kardinalpunkt? Har det været en betingelse for et regeringssamarbejde, at de øvrige regeringspartier ikke skulle acceptere forslaget?

Hvis dette er tilfældet, må jeg i hvert fald betegne det, som om man ikke har den mindste flig af respekt for andre menneskers holdninger. Jeg håber naturligvis ikke, det er tilfældet; men man kunne næsten forstå de andre ordføreres opfattelse således, at det ligesom har været en betingelse for regeringssamarbejdet, at de øvrige regeringsmedlemmer ikke måtte stemme for det foreliggende forslag. Jeg siger: Hvis dette er tilfældet! Jeg går naturligvis ud fra, at det ikke er det. Jeg kunne ikke drømme om at tro om Kristeligt Folkeparti, at det ville lægge bånd på andre regeringsmedlemmer med hensyn til, hvordan de skal stemme om netop et etisk spørgsmål, så derfor vil jeg gerne have det oplyst her.

Hvis hr. Glønborg ikke svarer på det, går jeg ud fra, at jeg kan tyde det, som om der er lagt bånd på de øvrige regeringspartier, og at der dermed ikke er taget hensyn til respekten for andre mennesker.

Tom Behnke (FP):

Hr. Glønborg taler om det endnu ufødte barns retssikkerhed. Jeg vil ikke gå ind i den debat, for det er en lang og stor debat, som jeg gerne tager; men jeg synes, at den er malplaceret på nuværende tidspunkt, for det er vel ikke afhængigt af kvindens alder. Det ufødte barns retssikkerhed er vel ikke afhængig af, om kvinden er 17 år eller 18 år. Det er jo ikke et spørgsmål om at være for eller imod abort. Det er et spørgsmål om aldersgrænsen for selvbestem-

[Tom Behnke]

melse ikke bare med hensyn til at gennemføre graviditeten, men også med hensyn til at kunne afbryde den.

Det er bestemt ikke min opfattelse, at det er problematisk at gennemføre en graviditet. Det har min kone gjort to gange, og det fandt vi fint ud af. Jeg har slet ikke her fra talerstolen givet udtryk for, at det skulle være problematisk. At gennemføre graviditeten vil være muligt både før og efter dette forslag. Det er derfor helt uden for dette forslag at tage den debat. Det ville aldrig nogen sinde komme fra min mund at skulle opfordre til, at man skulle forhindre det. Aldrig.

Min mission, om jeg så må sige, er at give befolkningen muligheder og valgfriheder, således at den enkelte selv kan vælge sin fremtid, og den mulighed skal kvinder i alderen 15-18 år også have, for den mulighed vil de unge mennesker efter min opfattelse også godt kunne administrere. I modsætning til Kristeligt Folkeparti har Fremskridtspartiet kigget ud i samfundet og set den udvikling, der er sket, og vi har tillid også til personer mellem 15 og 18 år.

(Kort bemærkning).

Glønborg (KRF):

Jeg tror ikke, det ville have været muligt for Kristeligt Folkeparti at lave et regeringsgrundlag og lave nogle aftaler sammen med Fremskridtspartiet, i det mindste ikke hvis det skulle være repræsenteret ved hr. Jan Kørpe Christensen. Hr. Jan Kørpe Christensens fremstilling af hele problematikken her er så forvirret, at det ikke ville kunne lade sig gøre.

Med de tre partier, som Kristeligt Folkeparti har skrevet regeringsgrundlag sammen med, har det været muligt, fordi vi har prøvet at forstå hinanden. Vi har prøvet at tale sammen, og så har vi skrevet vort regeringsgrundlag. Vi har naturligvis ikke i den forbindelse talt om enkelte, specifikke lovforslag ud i alle detaljer, men vi har forstået, hvor vi havde hinanden, og hvor vi kunne stole på hinanden, og jeg må bare sige, at jeg er glad for, at det tillidsforhold har vist sig at kunne bære også i en sag som denne.

Så er det rigtigt, når hr. Tom Behnke siger, at vi jo ikke i dag har en debat om fri abort. Når disse principielle betragtninger er kommet ind i debatten, skyldes det naturligvis, at nogle

har omtalt problemerne sådan, at det tydede på, at man ikke grundigt havde overvejet, hvad abort egentlig var, og derfor er det kommet ind i debatten.

Det er rigtigt, at respekten for det ufødte liv ikke er afhængig af moderens alder, men forslaget går jo på, at man vil give den 15-18-årige mulighed for at tage denne beslutning helt på egen hånd uden at have forældrenes opbakning til beslutningen. Der er det, vi gerne vil gøre opmærksom på, at det at vælge abort for sit foster er en alvorlig beslutning, og vi synes, det er umenneskeligt, at en 15-18-årig skal tage den alene.

(Kort bemærkning).

Jan Kørpe Christensen (FP):

Til slut vil jeg bare sige, at efterhånden kan man se, hvordan forvirringen er. Forvirringen er total, når man tænker på, at så mange regeringsmedlemmer skal tage hensyn til fire medlemmer af Kristeligt Folkeparti.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 58:

Forslag til folketsingsbeslutning om statens forskningsråd.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.
(Fremsat 23/2 93).